

KÁLVINISTA SZEMLE

A SZLOVÁKIAI REFORMÁTUS KERESZTYÉN EGYHÁZ
HIVATALOS LAPJA

LXXXVI. évfolyam

10. szám

Komárom, 2015. október

Ára 35 cent

MEGMARADNI A RÉGIBEN, HOGY MEGÚJULHASSUNK

„De te maradj meg abban, amit tanultál, és amiről megbizonyosodtál, tudván, kiktől tanultad, mivel gyermekesédtől ismered a szent írásokat, amelyek bölccsé tehetnek téged az üdvösségre a Krisztus Jézusba vetett hit által. A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre, hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített” (2Tim 3,14–17).

Egy református keresztyén ember számára látszólag ellentmondásosnak tűnhet az apostoli tanítás. Hisz reformátusként mi a megújulást (vagy méginkább a megújulás képességét) hirdetjük és képviseljük, az apostol viszont arra buzdít, hogy maradjunk meg a régiben. Az efézusi gyülekezet vezetőjeként Timóteus gyakran szembesült azzal, hogy az újszerű, tetszetős tanok, szokások milyen könnyen elbizonytalanítják a hívő embert. Ezért az intés: maradj meg abban, amit tanultál.

Bennünk is gyakran megfogalmazódhat a kérdés: megújulni vagy megmaradni a régiben? Még mielőtt elhamarkodott következtetésekre jutnánk, fontos tudnunk, hogy az apostol úgy beszél a régiben való megmaradásról, mint a megújulás zálogáról. Nem maradiságra, nem a régi formák megtartására buzdítja Timóteust, hanem arra, hogy maradjon meg abban a tanításban, amiben felnevelkedett. Maradjon meg abban a hitben, amelyért nagyapja, édesanyja és az apostol is olyan sokat tettek. Ne fordítson hátat annak, amit gyermekkorától fogva ismer. Ragaszkodjon a szent írásokhoz.

A reformáció azt jelenti, hogy visszatérünk a gyökerekhez, a forráshoz. Pontosan ezt tették bátorsággal a reformátorok is. Jó lenne ezt tudatosítania a hitében, erkölcsében és identitásában meggyengült mai európai embernek is!

Csak úgy lehet megújulni, csak akkor leszünk igazán reformátusok, ha újra felfedezzük a régi értékeket, azt, hogy honnan fordultunk el, ferdültünk el. Az egyházunk, a hitünk nem attól fog megújulni, hogy új dolgokat találunk ki, de attól sem, hogy visszatérünk bizonyos régi szokásokhoz, hanem attól, ha egyéni és közösségi életünk alapjának a Szentírást tartjuk. Egyszerűen fogalmazva: komolyabban kellene venni az Isten igéjét. Ne csak egy vasárnapi, istentiszteleti olvasmány-nak, vagy az általános műveltség alapjának tartsuk, ne csak elviekben értsünk egyet az ige tanításával, hanem engedjük, hogy formálja gondolkodásunkat, döntéseinket, befolyásolja cselekedeteinket és áthassa egész életünket. Nyitott szívvel és a formálódás vágyával olvassuk és hallgassuk az igét! Legyünk úgy reformátusok, hogy megmaradjunk abban, amit tanultunk.

Csak akkor lesz megújulás, megjobbulás életünknek, közösségeinknek és társadalmunknak, ha megmaradjunk a Krisztusban való hitben és a jót munkáló szeretetben. Maradjunk meg abban, amit Isten Lelke munkál bennünk a Szentíráson keresztül!

Krchoné Géresi Tímea

LEFELE TARTUNK?

*Lefelé tartunk, mondják rólunk az emberek,
ha fakul szemünk fénye és hangunk megremeg.
Sajnálkozó mosolyt is meg-megfigyelhetünk,
amikor kihagy néha az emlékezetünk.
De bánkódjam miatta? Az óra leperreg,
s vár az az ország, ahol senki se lesz öreg!*

*Lefelé tartunk, mondják. Lépteink lassúak,
óvatosak... Nem várnak derűs, fényes utak.
Halkabb a szó csengése, nehezen halljuk már,
és veszít melegéből a kedves napsugár.
De bánkódjam miatta? Ha dermeszt a hideg,
vár az az ország, ahol senki se lesz öreg!*

*Lefelé tartunk, mondják. De biztatón ragyog
felénk Isten mosolya: Ne félj, pajzsod vagyok!
Fáradt gyermeket, hordoz az erős égi kéz.
Szólít. Szava színarany és édes, mint a méz.
Mit bánkódjam, ha szívem Isten állítja meg,
S vár az az ország, ahol senki se lesz öreg!*

*Lefelé tartunk, mondják. Nem! Fölfelé megyek!
Hallom már a távolból a győztes éneket.
S látom, fehér ruhában, királyi trón körül
nagy nyomorúságból jött, boldog sereg örül.
Utam nem lefelé tart, csak a cél közeleg!
Vár az az ország, ahol senki se lesz öreg!*

(Ismeretlen szerző után németből fordította: Túrmezei Erzsébet)

A tanácskérés és a tanácsadás bölcsessége

Az ember élete során sokszor kerül olyan helyzetbe, amikor is nem tud döntést hozni, amikor tanácsstalannak érzi magát. Ilyenkor – jó esetben – mások segítségét kéri. Dönteni azonban természetesen mindenkinek magának kell, és a döntés következményének a terhét is mindenkinek magának kell elhordoznia, akik érinthetnek másokat is.

A Bibliában van egy szomorú történet, amely éppen arról ad tanítást nekünk, hogy nem az a baj, hogy életünk során sokszor vagyunk tanácsstalanok, hanem akkor van nagy baj, ha az embert rossz tanácsadók veszik körül, illetve, ha rossz helyen zörgetünk tanácsért. Roboám, Salamon fia, Izráel királyaként Sikemben nagygyűlést tart. Ott teszi fel számára Jeroboám (az ellenfél) a keresztkérdést: „A te atyád igen megnehezítette a mi igánkat,

de te most könnyebbítsd meg atyádnak kemény szolgálatát, és a nehéz igát, amelyet mi reánk vetett, és szolgálunk néked” (1Kí 12,4). Roboámnak bölcs apja volt,

akinek példabeszédeit, bölcs tanítását a Példabeszédek könyvéből ismerhetjük. Azonban a fiú, Roboám, ennél a nagy horderejű döntéshozatalnál tanácsstalan

Az ÚR színe előtt

Urunk, Istenünk! Eléd állunk azzal a szívbeli kéréssel, hogy Téged elfogadjunk. Ne hagyj nyugtot nekünk, amíg el nem fogadjuk, hogy Benned legyen nyugalomunk – harcolj ellenünk és értünk, amíg a Te békességed a szívünkben, gondolatainkban és szavainkban, az egymással való létünkben és forgolódásunkban érvényre és jogaihoz nem jut. Nélküled semmire sem vagyunk képesek és a Te szolgálatodban mindenre képesek leszünk.

Te légy jelen és cselekedj házaink minden zugában! Állj minden beteg és haldokló, minden szegény, elnyomott és tévúton járó mellé, – így azok mellé is, akik minket és másokat, a nagy népeket kormányozzák, közvéleményüket formálják és a hatalmi eszközöket a kezükben tartják! Óh, hogy Tőled sok szeretet lépjen és hason a gyűlölettel szemben, sok értelem az értelmetlenséggel szemben, hogy az igazságnak ne csak egy pár cseppje, hanem folyama lépjen szembe és munkálkodjon az igazságtalansággal szemben! De Te jobban tudod, mint mi, hogy mi az, aminek velünk és aminek a világban végül is kifejezetten a Te dicsőségedre meg kell történnie és ami meg is fog történni. Így mindent a Te kezébe ajánlunk. Így akarunk, mindenki a maga helyén és módján, bizakodva, csendesen és világosan Benned reménykedni. **Ámen.**

Karl Barth

volt, a válaszadással három napot vár. Időközben tanácskozik a vénekkel, a királyi udvar hivatalos tanácsadóival, és tanácskozik az ifjakkal is, akik vele együtt nevelkedtek. Milyen volt a vének tanácsa? Azt tanácsolták Roboámnak, hogy legyen megfontolt, bölcs, alázatra intették, hiszen ők látták az esetleges következményeket. Azt mondták neki: „Ha e mai napon szolgája lesz e népnek, és nekik szolgálsz, és választ adsz nekik, és jó szót adsz nekik: mind éltig szolgálnak néked” (1Kí 12,7b).

Az ifjak (Roboám „haverjai”), egészen mást sugalltak, szavaik arról árulkodnak, hogy ők vakmerők voltak, a beképzeltség és a könnyörtelenség szólt belőlük, a királyi trón közelében az emberi oktalanság oszt tanácsot, nem látva az esetleges veszélyt és a pusztulást. Roboám sajnálatos módon az ifjakra hallgat, kimondatják vele (Folytatás a 3. oldalon)

(Befejezés a 2. oldalról)

azt a mondatot, amely elindítója lett az ország kettészakadásának: „Az én kis ujjam vastagabb az én atyám derekánál. Most azért, ha az én atyám reátok nehéz igát vetett, én még nehezebbé teszem a ti igátokat: ha az én atyám ostorral fékezett titeket, én skorpiókkal ostromlak benneteket” (1Kir 12,10b–11). A király kemény választ adott, megvetette a vének tanácsát. Szathmáry Sándor professzor ezt írja: „a király nem veszi észre, hogy most a terhek enyhítése és a megbékélés lenne a jövő záloga. Ehelyett a terhek fokozását, a nép még mélyebb megalázását jelenti ki.” Az ország kettészakadt, elkezdődött egy szociális forradalom, amelynek Tussay János professzor szerint: „lehettek jogi, gazdasági, politikai és vallási okai is. Így akarta az Úr beteljesíteni Salamon királyságának megítélését.”

A mai fiatalokat szemlélve, ugyanazt kell meglátnunk, mint Roboám életében: magabiztosnak tűnnek, egyfajta álarc mögé bújnak, ám közben az élet különböző döntései előtt tétoznak. Az ép ész azt diktálná, hogy kérjenek olyankor tanácsot az idősebbektől, azoktól a személyektől, akik már rendelkeznek élettapasztalattal, bölcsességgel. Ám szociálpszichológiailag ismert az a jelenség, amellyel a mai szülők többsége naponta szembesül, mégpedig, hogy a gyermekek és az ifjak inkább a kortársakra figyelnek, egymástól kérnek tanácsot, sokszor a közösségi oldalakon keresztül próbálnak meg a számukra fontos döntések előtt véleményt kikérni vagy „jó tanácsot” kapni. Megdöbbenő, hogy például egy tizenéves lány az interneten keresztül kér tanácsot az ügyben, hogy mit is tegyen, amikor rádöbben arra, hogy gyermeket vár, amiről a szülei nem beszélhet. Egy másik fiatal ugyancsak az interneten keresztül vár választ arra a kérdésre, hogy befejezze-e középiskolai tanulmányait, vagy inkább hagyja ott a szüleit és költözzön össze a barátnőjével. Ilyenkor persze a „legjobb” tanácsot a barátok adják – noha tanácsaikkal, merész javaslataikkal a romlás és a káosz felé „segítik” barátoknak vélt társukat.

A mai fiatalság – egy ún. virtuális kultúrán felnövekedett posztmodern generáció – elsősorban azért kér a barátoktól tanácsot, mert egyidősek, rokonszenvesek egymásnak, úgy vélik, ők haladnak a koral (nem úgy, mint az idősebb generáció), hogy egymás problémáit teljes mértékben megértik, együtt éreznek egymással és csak igazán ők tudnak egymásnak tanácsot adni. Úgy vélik, hogy a felnőttek világa egy más világ (a munka, a kötelesség és a gondok világa), amely számukra nem vonzó, de már a kisgyermek világ-

A tanácskérés és a tanácsadás bölcsessége

ga (ami szerintük telve volt naivitással és gyermeki hiszékenységgel) sem az övék.

Ha ezeket a sorokat olvasod, kedves fiatal Barátom, akkor lelkigondozói tapintattal tanácsolom, hogy igenis merj tanácsot kérni, azonban tudatosítsd, hogy barátaid ugyan veled egyidősek, azonban ugyanúgy tanácstalanok, mint te. Sokszor amit mondanak, azt maguk nem tennék meg soha. Úgy tűnik, veled együtt éreznek, de igazából ők is csak magukra gondolnak, tapasztalat híján nem láthatják a döntések következményeit. Meggyőződéssel vallom, hogy a kudarcban nem vállalnak veled tartós kapcsolatot és nem tudnak segíteni a „talpra állásban”. De nem így van ez a mi csodálatos Tanácsosunkkal, ugyanis Jézus Krisztus mindig a legjobbat akarja nekünk. Varga Róbert lelkész mondta egykor, hogy nekünk „a legfőbb nyomorúságunk a tanácstalanság és a tétovaság. De hát mitől is lehet-

nácsadónkká akar lenni. Nem erőszakolja rá senkire se akaratát, hanem szeretettel kívárja azt az időt, amikor a kereső ember hozzá fordul. Sokszor bizony akképpen, ahogyan az a 218. hallelujah énekben szerepel: „A nagy mélységből szüntelen Hozzád kiáltok, Istenem...”. Bizony, gyakorta csak a nagy próbákban és akkor, amikor már emberi tanácsadók cserben hagynak minket.

Fiataloknak és idősebbeknek egyaránt szól az ige, amire Salamon tanította egykor Roboámot: „Bizodalmad legyen az Úrban teljes elmédből; a magad értelmére pedig ne támaszkodjál. Minden te útidban megismered őt; akkor ő igazgatja a te útjaidat. Ne légy bölcs a te magad ítéllete szerint; féld az Urat, és távozzál el a gonosztól” (Péld 3,5–7). Ha elcsendesedünk, és Isten igéjében keressük a tanácsot, az útbaigazítást, akkor a nyomtatott betű egyszer csak megszólal, a Szentlélek

nénk bölcsek? Ha az ember magára marad, és Isten nélkül akar döntéseket hozni, annak mindig látszik a szomorú eredménye és következménye.”

Ma iparágként működik a tanácsosítás: hivatalos tanácsadói irodák működnek, amelyek különböző szakterületeken segítenek döntéseket hozni, a mágia (horoszkóp, csillagjóslás, kártyavetés, stb.) minden egyes korosztályt meg akar szólítani, hogy „eligazítást” nyújtson a tanácstalan embernek, az internetes honlapok és blogok úgyszintén tanácsolni, vezetni és segíteni akarnak, ám kritikusan tegyük fel a kérdést: mindezek a tanácsosztást milyen szándékkal teszik? Mít akarnak elérni ezzel?

A jó hír az, hogy Isten, mint az ember megalkotója és megváltója, egyetlen ta-

által megelevenedik. Isten ellát tanáccsal, útmutatással, de nem úgy, mint a barátok, vagy a terapeuták, de nem is úgy, mint a saját szívünk, amely nagyon is csalárd.

Kedves Olvasó! Isten minden helyzetben a legjobbat akarja Neked, szabad Őt zaklatnod kérdéseiddel, kételyeiddel, problémáiddal, gondjaiddal és utána „megérted az igazságot, és törvényt és becsületességet, és minden jó utat” (Péld 2,9).

Gasparecz Tihamér

Ha ti, fiatalok, bölcsek lennétek, az ördög nem tudna mit kezdeni veletek. De mivel nem vagytok bölcsek, kellünk nektek mi, öregek.”

(Luther Márton)

A Selye János Egyetem Református Teológiai Kara június 21-én megtartotta diplomaosztó ünnepségét, ahol hét teológiai doktort is avattak. Az alább bemutatandó **Rákos Loránt**, **Süll Kinga** és **Tóth Zsuzsanna** 2014. augusztus 28-án védte meg disszertációját és vált jogosulttá a teológiai tudományok doktora (PhD) akadémiai cím viselésére. (A szerkesztőség)

RÁKOS LORÁNT

1983. augusztus 30-án született Rimaszombatban. Általános iskolai tanulmányait Rimaszécsen és Tornalján végezte. Az érettségit a Miskolci Lévy József Református Gimnázium és Diákotthonban tette le 2001-ben. Teológus-lelkészi diplomáját 2006-ban szerezte meg a Selye János Egyetem Református Teológiai Karán. A 2004/2005-ös akadémiai évben az Erasmus-program hallgatójaként a Berni Egyetem Teológiai Karán tanult. Jog- és államtudományi tanulmányait 2011-ben fejezte be a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán doktori fokozattal.

A teológia elvégzése után egy évig a Hanvai Református Egyházközségben szolgált segédlelkészként, majd 2007 szeptemberétől a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház rimaszombati Zsinati Irodáján tevékenykedett mint intézeti lelkész, később – a 2008. évi II. lelkész-képesítő vizsga sikeres letétele után – a külügyekért, később jogügyekért felelős zsinati tanácsos. Ezt a tisztséget a mai napig betölti. Emellett a Kövecses-naprágyi Református Társult Egyházközségnek és a hozzá tartozó sajtórecskai és sajtószentkirályi leányegyházközségeknek a lelkipásztora. 2012-től a Magyarországi Református Egyház keretén belül mű-

Doktoravatás volt az SJE RTK-n A komáromi teológia hét újabb doktora

ködő Doktorok Kollégiuma Jogi Szekciójának a tagja.

Rigorózus értekezését 2010-ben védte meg a Selye János Egyetem Református Teológiai Karán, amelynek eredményeként megkapta a teológia doktora (ThDr.) akadémiai titulust. 2015-ben ugyanezen karon, Kocsev Miklós vezetése alatt – a hároméves doktori iskolát befejezve – a teológiai tudományok doktora (PhD) akadémiai címet szerezte meg a gyakorlati teológiai tudományokon belül egyházjogi szakágból a következő címmel: *A református jogteológia különös részének következtetésrendszere*. A téma kidolgozása során a fokozatosan fejlődő református egyházjog elvi és bibliai-exegetikai hátterét kívánta rendszerezni és rögzíteni. A református egyházjog napi alkalmazása során olykor úgy is használunk sok olyan elvet, hogy teológiai forrásával nem vagyunk tisztában, de ezen elvek elengedhetetlenek a református egyházi élet megéléséhez. A római katolikus egyház mellett a református egyház rendelkezik olyan sajátos egyházjogi gondolatrendszerrel, amely az egész egyházat képes szervezetében tipizálni. A szerző ennek levezetésére vállalkozott azzal a céllal, hogy ez ne csak egy bemutatás legyen, hanem a református egyházjogi szaktudomány fejlesztésének része is.

SÜLL KINGA

1980. január 2-án született Érsekújvárbán. Kisújfalun nevelkedik több testvérével egy lelkészcsaládban.

A zene kisgyermek kora óta élete része. A szülők, még inkább a nagyszülők példája igen meghatározó. Az elvégzett zeneiskola, kántorképző tanfolyam is tovább terelgeti, és egyre jobban mutatja az irányt: a Selye János Gimnázium elvégzése után egy időben felvételizik a Selye János Egyetem Református Teológiai Karára, illetve a németországi Halléba az Evangelische Hochschule für Kirchenmusik egyházzenei főiskolára. A két iskolát párhuzamosan végzi, Németországban nappali tagozatos hallgató. 2003-ban megszerzi a Diplom-A Kirchenmusiker címet, majd tovább folytatja művészi tanulmányait kórus- és zenekarvezetésből. Közben 2004-ben megszerzi diplomáját a református teológiái

karon is. Ettől kezdve egyházzenei oktató az SJE RTK-n és a komáromi művészeti alapiskolában. Egyetemes Egyházunkban először egyházzenei-lévitaként, majd miután kialakul az egyházzenei osztály, annak igazgatójaként tevékenykedik. Még az egyetemi tanulmányok alatt házasságot köt Süll Tamással, akivel több gyermeket nevelnek.

A doktori tanulmányokat 2011–2014 között végzi az SJE RTK-n. A doktori munka címe: *Az egyház megújulása – Különös tekintettel az ének és zene vonatkozásában a Szlovákiai Református Keresztyén Egyházban*. A munka célja volt, hogy szakmai kutatás által elősegítse (elsősorban) a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház ének-zenei megújulását.

A munka első – elméleti – része az ének és zene szerepét vizsgálja. A második rész egy rövid történeti áttekintést ad az elmúlt századok zenei gyakorlatáról. Itt különös figyelmet fordít a 20. század elején végbement sajátos változásokra,

melyek elsősorban felvidéki egyházunkat érintették, vizsgálva az 1925-ben kiadott Pálóczi-féle Énekeskönyvet. A harmadik rész bemutatja egyházunk jelenkori egyházzenei életét szám-, statisztikai adatok és felmérések alapján. A tapasztalatok nyomán – a múltat és jelent megvizsgálva – megfogalmazódik egy lehetséges út, mely egyfajta megújulás felé vezethet: az új liturgiai reform mellett kiemelt fontosságot kap a gyülekezeti szinten mozgó éneklő kisközösségek, a Sola Schola program. A disszertációs munka aprólékosan részletezi ezt a programot, mely közben egyházunk és az egyházzenei

(Folytatás a 12. oldalon)

A felvidéki Timótheus mozgalom története

Július elején jött ki Tillinger Péter szentendrei nyomdájából a Komáromi Református Egyházközség kiadásában Szenczi László újabb könyve (*aki a Kálvinista Szemle hűséges szerzője és olvasója – a szerk. megj.*) A felvidéki Timótheus mozgalom története címmel. Alcíme a könyvnek ez: Isten fogságában szabadon. A könyv mottójául a címlapon szereplő hallelujah szolgál: *Tégy foglyoddá, Uram, / S akkor szabad leszek, / Késztesz megadnom önmagam, / Győzelmet úgy veszek. / Ha küzdve küszködöm, / Akkor leroskadok, / De ha karod lesz börtönöm, / Akkor erős vagyok.*

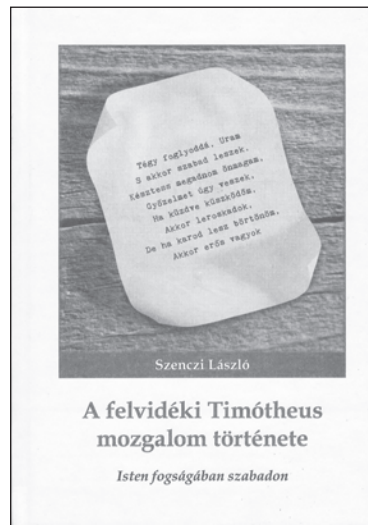
Szenczi László az utolsó élő tagja a felvidéki Timótheus-mozgalomnak, aki szemtanúként, átélőként ír arról, hogy Isten hogyan végezte áldott munkáját a felvidéki ifjúság körében. Kis kezdetből hogyan lett nagy eredmény, apró mustármagból erős fa, amelynek árnyékában sokan kaphattak menedéket.

Bár a Timótheus-mozgalom erősen Komáromhoz kapcsolódott, mégis jelentős egész egyházunk számára azért, mert világossá teszi azt, hogy mennyire fontos Isten kijelentésének komolyan vétele, az imádság, a személyes bűnbánat és a megtérés ahhoz, hogy Isten munkálkodni tudjon az ő gyermekei életében. Ennek bizonyítéka az 1938-ban Komáromban felépült Timótheus-palota, amelynek nevelő hatása évtizedekig megmutatkozott sokak életében.

A könyv – amellett, hogy egy hiánypótló dokumentum az ébredési mozgalom történetéről – betekintést ad azoknak az életébe is, akik nagy odafigyeléssel, hitbe-

li komolysággal hordozták az árvaház építésének gondját és odafigyeltek a reájuk bízott gyermekekre. Ilyenek voltak többek között Tóth Kálmán és Csukás Zsigmond lelkipásztorok.

A könyvbe a szerző a saját életútját is beleszövi, s a tulajdonában lévő korabeli dokumentumokat, leveleket, fotókat felhasználva próbál hű képet nyújtani 141 oldalon keresztül arról a szolgálatról, amelyet Isten gazdagon megáldott.

A könyv megvásárolható a Komáromi Református Egyházközség Lelkészi Hivatalában (Jókai u. 34.) és a komáromi Madách Könyvesboltban (Jókai u. 25.).

Fazekas László

(Szlovákiai Református Keresztyén Egyház – Komáromi Református Egyházközség, Komárom 2015)

Feladvány

Hányadik számú az a hallelujah (evangéliumi ének), amelyik a recenzeált könyv címlapján olvasható, és a könyv mottójául is szolgálhatna?

Kérjük, hogy megfejtésüket legkésőbb **november 15-ig** nyílt levelezőlapon, képeslapon vagy e-mailen juttassák el a Kálvinista Szemle szerkesztőségének címére (**930 10 Dolný Štál 386**). A helyes választ beküldők közt ajándék könyveket sorsolunk ki.

A július–augusztusi számban feltett kérdésre azok válaszoltak helyesen, akik azt írták, hogy a Dunántúli Református Egyházkerület jelenlegi püspökét Steinbach Józsefnek hívják.

Azon kedves olvasóink közül, akik helyes megfejtést küldtek be, hárman részesülnek – a Pozsonyi Református Egyházmegye Esperei Hivatalának a jóvoltából – könyvjutalomban, mégpedig **Radi Ivett** (Nyárasd), **Révész Emma** (Iske) és **Ribarics Márta** (Komárom).

Mindhárman a Pozsonyi Református Egyházmegye lelkipásztoraiknak 2014-ben elmondott igehirdetéseit tartalmazó, *A helyén mondott íge* című könyvet kapják ajándékba.

Nyereményükhöz gratulálunk, postán küldjük el.

A szerkesztőség

Miképp ünneplik a reformációt az Önök iskolájában?

A Lévai Czeplédi Péter Református Gimnáziumban minden egyházi és nemzeti ünnep alkalmával az áhítatok, osztályfőnöki órák rendjében, de közös iskolai alkalmak körében is fontos hely jut a közösségi együttlétnek. A tanulók irodalommal, énekkel, prezentációkkal aktívan kiveszik részüket egy-egy megemlékezésből. Az idén ráadásul a fenntartó Lévai Református

Egyházközség jóvoltából egy kiállítás került megrendezésre intézményünkben, Magyarországról érkezett hozzánk, címe: a Vizsolyi Biblia 425 éve. A reformáció ünnepe alkalmával diákjaink igyekeznek saját, szülő-, illetve lakóhelyük szerint részt venni az ünnepi istentiszteleti alkalmakon is. Ezt elvárjuk tőlük. Az idei tanév abban is különleges, hogy épp ezekben a hetekben új otthonba költözik intézményünk. Várhatóan épp október végén kerül rá sor. Ez – mintegy szimbolikusan – a megújulás, újrakezdés, megerősödés folyamatának kezdete lesz. Ezáltal mi mással is ünnepelhetnénk a reformációt október utolsó napján, ha nem azzal, hogy hiszünk, bízunk az isteni gondviselésben, hogy óvja, félti, megtartja és megerősíti intézményünket.

Kiss Beáta, igazgató

A reformáció jelentősége keresztyén hitünk megújításában rejlett és rejlik, fontos lépés volt az akkori egyház számára, de nem kevésbé az jelenünk szempontjából sem. Ezért minden tanév első csendesnapján – melyet rendszeresen október végén, az őszi szünet utolsó tanítási napján tartunk –, erre az eseményre emlékezünk. Ilyenkor ünnepi istentiszteletet tartunk, melyen iskolánk diákjai és tanárai – felekezeti hovatartozásuktól függetlenül – részt vesznek.

Ezen az istentiszteleten az iskola intézeti lelkésze hirdeti Isten igéjét, diákjaink pedig szavalattal, énekkel teszik teljesebbé az ünnepi elcsendesedést. Az elcsendesedést, mely amellett, hogy a múltbéli eseményekre emlékeztet, figyelmeztet is, hogy hitünk nem lustulhat el, mindig készen kell lennünk a lelki megújulásra, arra, hogy Isten megvizsgáljon és megtisztítsa életünk.

Mindezek mellett, ebben az esztendőben amiatt is különleges lesz a csendesnapunk, mert ezen a napon történik majd meg a természettudományi szaktantermünk átadása is, mely teljes körű felújításon esett át. Ezért is hálát adunk majd október 28-án.

Mikos Annamária, intézeti lelkész

90 éve indult a felvidéki reformátusság önálló lelkészképzése Volt egyszer egy teológia... (2. rész)

1924 nyarán úgy tűnt, hogy ősszel elindulhat az oktatás. Sörös Béla bizottsági tag, losonci lelképásztor itt terjesztette elő a teológia felállításával kapcsolatos dokumentációját.

Ennek nyomán döntött az előkészítő bizottság úgy, hogy a lelkészképzőt 1924 őszén meg kell nyitni. Sörös úgy látta, hogy először nem az intézetet kell felállítani, hanem a képzést kell elindítani. Ezzel a gondolatokkal nem mindenki értett egyet. Végül is az történt, hogy az indulásra meg-lévő összegről (mintegy 80 ezer koronáról) augusztusban kiderült, hogy a külföldi támogatók nem a teológiára adták, hanem lelkészözvegyek és -árvák támogatására – 1924-ben ezért maradt el az indulás.

Az elindulás

Az említett 80 ezer koronás „affér” után Sörös Béla losonci lelképásztor és Szilasy Béla, losonci és egyben egyházkerületi főgondnok úgy határozott, hogy a teológia ügyét anyagilag is önállóan kell megoldaniuk: helyben, Losoncon. 1925-ben Sörös Béla az utolsó hónapokban hihetetlen szervezőmunkát végzett. Párhuzamosan zajlott az épület átépítése, a tanári kar összeállítása és a hallgatók megszólítása. 1925 augusztusában Sörös egy körlevelet intézett a Szlovenszkói és Kárpát-aljai Egyetemes Református Egyház gyülekezeteihez. Az ünnepélyes, szinte epicsi hangnemben megírt felhívás három dolgot kér a gyülekezetektől: anyagi segítséget; diákokat („Kérjük fiaitokat! A leg-nemesebb életcélra: Isten szolgálatára”); és azt, hogy egy-egy gyülekezet engedje el negyed évre a lelképásztorát, hogy az taníthasson a losonci teológián.

1925. szeptember 8-án, a konvent losonci ülésén az egyházvezetés is kimondta: indulhat a képzés. Így 1925. szeptember 16-án, a losonci gyülekezet tanácstermében, hat tanárral és huszonkét hallgatóval megtartotta ünnepélyes tanévnyitóját a losonci Református Teológiai Szeminárium.

Az első évfolyam

Álljon itt az „első fecskék” névsora: Ádám Lajos Losoncról, Balogh Béla Munkácsról, Belágh Barna Losoncról, Bittó Béla Eperjesről, Csomár Zoltán Pinkóc-ról, Csonka Imre Kistoronyáról, Czírók Béla Komáromból, Kelemen Kálmán Komáromból, Kovács Ferenc Losoncról, Nagy János Losoncról, Narancsok Imre Csallóközarányosról, Ormus Endre Tiszaágtelekről, Orosz Imre Munkácsról, Pándy Bertalan Bacskából, Patay Gyula Farnadról,

Párducz Rezső Losoncról, Rác Jenő Kamocsáról, Soós Endre Baracs-kából, Szabó Elemér Tekesházáról, Szakal László Lucskáról, Tárnok Gyula Komáromból és Varga Imre Györkéről érkezett a teológiára. A diákok átlagéletkora 23 év volt. A leg-idősebb teológus – Orosz Imre – 35 évesen kezdte meg tanulmányait, a legifjabbak: Balogh Béla, Kelemen Kálmán és Szabó Elemér 18 évesek voltak.

Sörös Béla igazgató elképzelése tehát nem egy intézményről, hanem magáról a képzésről szólt. Az ún. skóciai lelkész-képzési modellt, a „vándorképzést”, edinburghi tanulmányai és skóciai ismerősei révén ismerhette meg. Sörös a századfordulón a budapesti skót misszió lelkésze volt, jó barátságban dr. Carius moderátorral és dr. Webster lelkésszel, akikkel Budapesten is találkozott és később is tartották a kapcsolatot. A skóciai vándorképzés lényege az volt, hogy egy-egy teológiai szaktudományban jártas gyülekezeti lelkész mellé

Sörös Béla

beosztották a teológusokat. Ha egy szaktudományt elsajátítottak, egy másik szaktudományban jártas lelképásztor mellett folytatták a tanulást. Az abszolvensek összesítő vizsgát tettek, s az eredményes vizsgájuk után lelkészi oklevelet kaptak. Sörös Béla – átalakítva ezt a nem mindennapi képzési formát – így valósította meg Losoncon a református lelkész-képzést. Nem a teológusok utaztak tanáraik után, hanem a tanárok – akik egyébként valamennyien gyakorló gyülekezeti lelkészek voltak – érkeztek hosszabb-rövidebb időre a teológusokhoz, a szemináriumba. Addig maradtak, amíg le nem adták a teljes anyagot, majd jött a következő tanár. Ez egyébként jelentősen megerősítette a lo-

sonci képzésben a gyakorlati teológia tekintélyét és az itt végzetek gyakorlatias-ságát. A képzés végére összeállt mindaz, ami a magyar református teológiákon évfolyamokra és szemeszterekre volt szétosztva. Ám ez a képzési forma a gyakorlatban mégsem jelentette azt, hogy az összes évfolyam diákja – összevonva – mindig ugyanazt hallgatta volna.

Az oktatás felépítése

A teológiai szakoktatás alapelvei között találunk egy érdekességet is. A korábban kidolgozott tervekben nem szerepelt a héber, a görög és a latin nyelv oktatása. A konventi bizottság ezt azzal indokolta, hogy mivel a csehszlovák kormány a gimnáziumi oktatásban felszámolta a klasz-szikus humán képzést, a gimnazisták esle-tek a görög nyelv tanulásától, annak pótlása nagy idővesztést jelentene a teológián. Azt az időt inkább egy modern nyelv elsajátítására kellene fordítani – érveltek. Hasonló okfejtést találunk a héber nyelv oktatásával kapcsolatban is. A kidolgozott koncepcióban ez áll: „a bizottság őszinte határozottsággal foglalt állást az-zal a régi magyar teológus képzéssel szemben, mely ezen az úton jelentékeny eredmények felmutatására sohasem vezetett, eredeti magyar exegézist sohasem termelt. A külföldi gazdag theol. irodalom eredményei pedig egy modern nyelv elsajátítása mellett sokkal inkább rendelkezésre állanak, mint e nélkül a holt nyelvek bárminő ismerete alapján. Azok, akik a teológia szakkérdései iránt komolyab-ban érdeklődnek, ezt később is elsajátíthatják”. Lehet, hogy ez volt az az egyik pont, ami – miután nyilvánosságra került – a lelkészi karban bizalmatlanságot váltott ki a losonci teológia színvonalával kapcsolatban. A leírt tervek azonban nem így valósultak meg: Losonc soha nem hagyta el a bibliai nyelvek oktatását. Volt görög is és volt héber is, meg tanítottak latint is.

A szeminárium a tizennégy éve alatt folyamatosan lenézésnek és lebecsülésnek volt kitéve, nemcsak a magyarországi teológiák részéről, hanem (ami sokkal fájóbb) egyes felvidéki református lelkészek részéről, vagyis a saját sorainkból is. Neveztek „gyorstalpalónak” és „kőker iskolának”. Főleg azok, akik nem ismerték, meg akiket nem hívtak Losoncra tanítani, vagy éppenséggel elküldtek, nem tartván tovább igényt az oktatói szolgálatukra. Ez ellen két dologgal tudott védekezni Losonc: az igényességgel és a gyakorlati szolgálatra való neveléssel.

Somogyi Alfréd

Azok az egyének, akik a kapcsolattartás csődjét mutatják, a másik ember érzéseit semmibe veszik, antiszociális személyiségzavarral küzdenek. Másokon érzéketlenül átgázolnak, impulzív aktivitás, alacsony frusztrációs tolerancia jellemzi őket, nincs büntudatuk, és képtelenek tanulni a kudarcból.

Énközpontúságuk, szívtelenségük feltűnő, szélsőségesen kegyetlen, másokat megálázó viselkedés jellemzi őket. Felszínes kapcsolatokban sarmörök, elbájoló, hódító modorúak, amivel megnyerik maguknak a környezetükben lévőket.

„Első megközelítésre az antiszociális személyiségzavarban szenvedő ember nagyon barátságos, elbűvölő, intelligens, mindig azt mondja és csinálja, amit elvárnak tőle. Általában magas pozíciót tölt be, a céljait mindig eléri, sikeres embernek nevezhető. Ha azonban jobban megvizsgáljuk, akkor kiderül, hogy mindez csak a látszat, és a jólszituáltság maszkja mögött egy teljesen más ember lakozik.”
(forrás: webbeteg.hu)

Szexuális aktivitásuk nélkülözi a gyengéd érzéseket, érzelmeket, házasságában nem törődik a partnerével, néha a fizikai erőszak és kegyetlenkedés jellemzi a kapcsolataikat. Gyakori a törvényszegő magatartás az anyagi nyereségért (serdülőkorban hazudozással, kárpótlásos lopásokkal, vandalizmussal, verekedésekkel indul „kriminalisztikai karrierjük”, érdekte-

„Legyen gondod önmagadra...” (3.) Antiszociális személyiségzavar

len számukra a másik ember érzése, ezért bántalmaznak másokat). Gyakori a drog és alkohol használata.

Szülőként sem képesek megfelelően viselkedni, nem szervezik a család életét, nem gondoskodnak az elemi életvitelről, inkább kihasználják a gyerekeiket, sőt anyagi természetű zűrköt okoznak, amivel súlyos bajba sodorják az egész családot. Az ilyen egyénekre jellemző, hogy gyerekkorban traumatikus, súlyos családi viharokat éltek át, hátrányos helyzetűek voltak, a szüleikkel való kapcsolatuk vagy hiányzik, vagy labilis, vagy bántalmazva voltak – tehát diszfunkcionális családi háttér jellemzi őket.

Mint minden személyiségzavart, ezt is a személyiségfejlődésnek alacsony szinten való megrekedése jellemzi, amelynek egyik jellemző oka a korai gyermekkor mélyreható szocializációs zavarai, a hiányzó, egészséges mintákat nélkülöző szülői szerepekben lelehető fel. A formálódó gondolkodási, érzelmi, hangulati, indulati készségekben kóros elemek jelennek meg, melyek hibás alapokra helyezik a személyiség egészséges fejlődését. Feltűnő a törekeny lelki egyensúly s a bizonytalanság. Jellemző a kóros gondolkodás-, magatartás- és érzelmi, indulati hangulati minta. Kör-

nyezetükkel mindig problémás, állandó feszültségekkel terhelt a kapcsolatuk.

„Nem érez megbánást, büntudatot vagy lelkiismeret-furdalást a tettei miatt, sokszor elhárítja magáról a felelősséget mondván, az áldozata megérdemelte, amit kapott. Nem érez empátiát, nem tud együtt érezni másokkal, ezért gyakran tapintatlan, lenéző és érzéketlen más emberekkel szemben.”

(forrás: webbeteg.hu)

A paraklétikus lelkipogozás lehetősége: segítő kapcsolat a jó szülő szerepének felvállalása, feltétel nélküli és az egészséges értelmi, érzelmi, gondolkodásbeli minták türelmes feltárása s képviselése. Kulcsszó: figyelem, gyöngédség. **Drenkó Zoltán**

Különleges szereped a kamasz életében (5.) Az önállóság lehetőség és felelősség

Nem tartod a kamaszodat elég érettnek ahhoz, hogy ő hordozza a saját ügyei felelősségét, és élvezze az ezzel járó választási lehetőségek szabadságát? Igazad van: tényleg nem az. De úgy válik éretté, ha fokozatosan átadod neki a rá vonatkozó döntések felelősségét. Apránként, hogy legyen alkalma gyakorolni, mit jelent felelősségteljesen dönteni. Ne kényszerítsd lázadásra – ne kelljen erőszakkal kiharcolnia tőled a szabadságát élete újabb és újabb területein... idővel úgyis az ő felelőssége lesz élni a szabadságával. Itt az idő, hogy átadd a kormányt, és elkezdj bízni a gyerekedben.

1. Bízhat az abban, hogy **valódi kamasz** lesz. Egyre több dolognak lesz kitéve, és egyre több minden fogja érdekelni. Fog hozni néhány rossz döntést. És el fog követni pár hibát. Amíg érett felnőtté nem válik, meg fog nyilvánulni az éretlensége. De most van annak az ideje, hogy megta-

lálja önmagát, döntögesse a korlátait, és elinduljon az önállóság útján. Mindez normális. 2. Bízhat az abban, hogy valahol **ott van benne mindaz, amit korábban tanítottál** neki. A magok, amelyeket kicsi gyerekek korában a szívébe vetettél, egy nap gyümölcstermő fává fejlődnek. És minden értékes bibliai alapelv, erkölcsi tanítás, jellemvonás és jó szokás, amit évekkkel ezelőtt beleplántáltál, fel fog nőni benne. Isten befejezi bennünk az elkezdett jó munkát. Bízál benne! 3. Bízhat az abban, hogy **Isten szereti és foglalkozik vele**; és nemcsak olyankor, amikor ennek a jelét is látod. Már jóval azelőtt foglalkozott vele, hogy te csatlakoztál hozzá, és akkor is vele lesz, amikor te már nem. Bízál Benne!

Most már nem jó, ha minden tőlünk telhetőt megteszünk értük; inkább abban kellene segítenünk őket, hogy megtanuljanak magukról gondoskodni. **Az életre való fel-**

készítés azt jelenti, hogy segítünk neki a való életben alkalmazni, amit korábban megtanult. Természetesen nem azt mondom, hogy 18 éves korában minden anyagi támogatást meg kell vonnod a gyerekedtől, hogy kénytelen legyen gondoskodni magáról. Azt viszont mondom, hogy egy 18 évesnek a hasznára válik, ha megérti, hogy már nem a szülei kutya kötelessége, hogy őt mindenben kiszolgálják és róla gondoskodjanak. Egy 18 évesnek a szülő nem tartozik semmivel... csak minden jót meg akar neki adni. Ez a szemlélet ösztönözheti arra, hogy olyan képességekre tegyen szert, amelyek segítségével sikeresen boldogul majd a felnőtt világban. Ha így gondolkodik, akkor minden, amit megteszel érte, segítségnek minősül és nem magától értetődő szülői kötelességnek. Nem fogja úgy érezni, hogy jár neki a szülői támogatás.

Brouwer Pálhegyi Krisztina

(A szerző engedélyével: krisztamami.wordpress.com)

Mi közük az obszervánsoknak a reformációhoz? EGY REND KIALAKULÁSÁRÓL ÉS JELENTŐSÉGÉRŐL

A reformáció népe nem igazán foglalkozik az obszervánsok történelmi szerepével, kiváló, korszakot meghatározó személyiségeivel, teológiájával, a Szentírás szociális szempontok szerinti tanításukkal, melyeket prédikációikban tettek közkinccsé az emberek számára. Pedig viszonylag gazdag irodalma van az érintett időszaknak, annak, hogy a középkor végi társadalmi és művelődéstörténeti törekvései miként készítették elő a 16. század nagy eseményét, a reformációt.

Az obszervánsokat a Kárpát-medencében *cseribarátok*nak is nevezték (a szürke szín szláv szavának népies torzítása alapján), daróc kámzsájuk miatt. Az olasz obszervánsok közül kerültek ki a rend nagy egyéniségei, mint a magyar nyelvterületen is emlékezetes tevékenységet kifejtő **Kapisztrán János** (aki nevét a Dél-Itáliában fekvő Capestranóról kapta).

Kapisztrán János a perugiai egyetemen egyházi és jogi doktorátust szerez, s bírói pályán helyezkedik el. Egy per és egy vízió megváltoztatja életét, felbontja eljegyzését, teológiát tanul szíenai Bernardinnál, majd 34 évesen pappá szentelik. Az Európa-szerte keresett bűnbánati szónok ekkor lép be az akkor induló (szigorúbb) obszerváns ferences rendbe. Külön testőrök óvják, tolmácsok hada kíséri, akik néha háromórás latin nyelvű beszédét a nép nyelvére fordítják. Igehirdetői minőségben kerül a középkor végi Magyarországra is, ahová a Magyar Rendek már 1452-ben hivatalosan meghívták. Németországi útja során beszél arról, hogy Európa és a keresztyénség jövője – tisztán látja a török terjeszkedés veszélyét – Magyarország megsegítésén múlik. Részt vesz a szultán elleni nándorfehérvári harcokban. Megtámadta a keresztyén katonáknak, hogy Jézus nevét kiáltás. (Dokumentum őrzi, hogy az agg hitszónok botjára is Jézus neve volt felvéve.)

Meg kell említeni **Marchiai Jakab** nevét is (Monteprandoneban született 1394-ben, s Nápolyban halt meg 1476. november 28-án), aki a keresztségben a Domonkos nevet kapta. Orvosi és jogi tanulmányok után a marchiai ferences kolostorba lépett, a rendben a Jakab nevet vette fel, 1416. augusztus 1-jén tett fogadalmat. Ezt követően Firenzében tanul teológiát, ahol pappá szentelik, élete végéig legfontosabb feladatának az igehirdetést tartotta. A római Szentszék megbízásából háromszor jár magyar nyelvterületen, 1458-tól már csak Itáliában tevékenykedik. A pápa felkínálja neki a milánói érsekséget,

de ő a Bibliára hivatkozva azt nem fogadja el.

A fentebb említett személyek és tanítványaik munkája nem pusztán eretnektérítésre, keresztes vitézek toborzására és lelki irányítására vonatkozott, de igeiségükből eredően jó érzékük volt a szegény emberek anyagi nehézségei iránt is. **Bernardino di Feltre** gondolata alapján például megalapították a városok (Perugia, Orvieto) szegénynegyedeiben az első zálogházakat *mons pietatis* néven. A dominikánusok ezért támadták is őket. Felhozták, hogy a kánonjogi tilalom ellenére kamatot szednek. Az obszervánsok kitarot-

tak zálogházaik mellett, s azokat az 1515. évi V. lateráni zsinat végül legalizálta. Németország akkori legnevesebb obszervánsa **Speieri Cézár** volt.

Az irányzatok szétválása

Az obszervánsok a Kárpát-medencében is hosszú, belső rendi harcok után és csak 1517-ben szereztek meg önállóságukat az ún. *konventuális* ferencesektől, akik ettől kezdve *marianusoknak* nevezték magukat, míg az obszervánsok *szalvatoriánusoknak*. A két csoport között a fő különbséget a szegénységi fogadalom megtartásának mértéke körüli állásfoglalás okozta. A mariánusok elfogadtak évjáradékszerű rendszeres juttatást, sőt birtokot is. Az obszervánsok viszont naponta kéregették össze kenyérüket. A rend mindkét ága szép számban nevelt neves hitszónokokat, több esetben kikölcsönözve őket egy-egy földesúr udvari káplánjául, vagy a püspök passiói szónokául, sőt hadvezérek is kértek és kaptak obszerváns tábortól prédikátorokat a nép lelkesítésére, hogy álljanak ellen a töröknek, vagy jelentkezzenek keresztes vitéznek, hogy jelen legyenek a háborúban és a halál előtti percekben.

A 20. század hetvenes éveiben Szűcs Jenő történész helyesen állapította meg,

hogy főleg obszerváns ferencesek terjesztették azokat a szociális eszméket, amelyek mind Dózsa György háborúját, mind a reformációt előkészítették. Bár a Kárpát-medence legtekintélyesebb obszervánsai távolról sem akarták megváltoztatni a fennálló társadalmi rendet, mégis az általuk hirdetett eszmék – mint annyiszor a történelem folyamán – saját pályájukra tértek. Melyek voltak ezek az eszmék? Néhányat megemlítünk: A teremtés rendje szerint minden ember egyenlő. Ha mégis van felsőbbség, ennek az a jó oka és Istentől rendelt feladata, hogy szolgálja a közösséget, tartsa és tartassa be az Isten törvényét. Azoknak az uraknak azonban, akik visszaélnek hatalmukkal és jobbagyaikat jogtalan, s elhordozhatatlan terhekkel nyomorítják, alattvalóik nem kötelesek engedelmeskedni, s adót fizetni.

Dózsa György ceglédi beszédében megvallotta, hogy társadalmi nézeteit ifjúkorában az obszerváns ferencesek prédikációi formálták. A rendtagok nagy létszámban csatlakoztak Dózsa mozgalmához, vagy a reformációhoz, s igen jelentős támogatást adtak mindkettőnek. Természetesen akadtak szép számmal olyanok is, akik hűségesen megmaradtak rendházaikban, templomaikban (Kecskemét, Gyöngyös), gondozták a középkori egyház híveit a török hódoltságban.

Két magyar obszerváns

Temesvári Pelbárt (1435–1504) 1458-ban iratkozik be a krakkói egyetemre. 1464-ben fejezi be ott filozófiai tanulmányait, 1471 után a teológia doktoraként hagyja el az ősi várost. Ezt követően lép be az obszerváns rendbe, s az ozorai kolostorban él. Nagyhírű hitszónokká lesz. Az első volt a magyar egyházi írók sorában, akinek művei, s prédikációs gyűjteményeit 1526-ig 90 kiadásban jelentették meg külföldön. Művei már életében is népszerűek voltak a Kárpát-medencében, és kódexeink nagy része az ő szellemi termékeinek fordítása. Erkölcsi téren bátor és szigorú, társadalmilag és teológiailag konzervatív. Igehirdetéséhez az előadás módját is mellékeli. A nagyheti beszéd azzal kezdődik: *mutass a keresztre* – Óh, Krisztus-Kereszt, egyedüli reményünk! (Luther Márton is így fogalmaz.) Temesvári Pelbárt és tanítványa, Laskai Osvát, a latin beszédmintát követték a századfordulón, és a 16. század elején a népi nyelvű prédikációk ezrei nemcsak külföldön, de a Kárpát-medencében is. Te-

(Folytatás a 9. oldalon)

Mi közük az obszervánsoknak a reformációhoz? EGY REND KIALAKULÁSÁRÓL ÉS JELENTŐSÉGÉRŐL

(Befejezés a 8. oldalról)

mesvári Pelbárt *Aurerum Rosarium* című dogmatikai enciklopédiáját Laskai fejezte be.

Laskai Osvát (Osvaldus de Lasko, 1450–1511) Laskón született. Már a reformátorok előtt hirdette, hogy a török Istennek megérdemelt büntetése a keresztyénségen, s a magyarság bűneiben jelöli meg a török sikereinek az okát. Vele kapcsolatban le kell írni, hogy a magyar obszervánsok a rendnek nem a német, hanem az olasz csoportjához tartoztak. (Ekkor Itália a társadalmi fejlődésben előtte járt Németországnak.) Prédikációs kötetei Hagenauban láttak napvilágot, névtelenül. Három kötetben gyűjtötte össze az egész egyházi évről szóló prédikációit, az

Üdvösség Szekere cím alatt. Személyében a középkori latin nyelvű egyházi irodalom utolsó, kiemelkedő képviselője távozott el.

A prédikálást persze nem a kolduló szerzetesek találták fel. Már az ókorban jelentős szerepe volt, művelőinek sok munkája maradt fenn. Első összefüggő nyelvemlékünk, a *Halotti beszéd*, szintén prédikáció. Történelmi érdekesség, hogy Nagy Károly – akit Európa atyjaként emlegetnek – volt az első császár Nyugat-Európában a Római Birodalom bukása óta, aki minta-prédikációkat íratott udvari teológusaival. A keresztes háborúk kora is számos nagy keresztyén igehirdetőt ismert. Mégis a kolduló rendek (az obszervánsok) igehirdetői tevékenysége széle-

sítette ki a prédikáció útját a tömegek felé.

A modern, világi történetírás felteszi a kérdést, hogy előreformátoroknak számítanak-e az obszervánsok. Az Olvasó dönthet az alábbi két adalék ismeretében: tény, hogy a Kárpát-medencei reformáció első generációjának vezető alakjai (Szkárosi Horváth András, Sztárai Mihály stb.) mind obszerváns szerzetesek voltak. Továbbá az is történelmi tény, hogy Assisi Ferenc első rendnek szánt regulájának tézisé – hogy kövessék Jézus Krisztus szent evangéliumát –, nemcsak vallották, de meg is élték. Ez volt történelmi értékük, s igei ajándékuk a 16. század grandiózus eseménye felé.

Nagy Lajos

Temesvári Pelbárt és az égi csillagkoszorú

„Jeles tudományú férfiú, de idomtalan, görbe orrú és rút ábrázatú ember volt – írja a történetíró Istvánffy Miklós a magyar ferences rend talán legnagyobb alakjáról, az 1435 körül sejtethetően Temesváron született Temesvári Pelbárt-ról, aki Krakkóban tanult és „borostyánkoszorúsként” (baccalaureatus) végezte el a híres egyetemet. 1480 körül őt is ágyának döntötte az Európa népességét megtizedelő pestisjárvány, de túlélte a szörnyű kórt.

Csodával határos gyógyulása megerősítette hivatástudatát: úgy érezte, a Teremtőnek tervei vannak vele. Ekkor kezdte el írni első művét, a *Stellarium corone benedictae Marie Virginis* – A boldogságos Szűz Mária csillagkoszorúját. A mű beszédeként tartalmaz, a csillagkoszorú kifejezés pedig az égi számszimbolikára utal, és ennek megfelelően tizenkét részből áll. Írás közben arra is maradt energiája, hogy a budai ferences kolostorban teológiát tanítson. A *Stellarium* sikerén felbuzdulva fogott neki élete fő műve, a *Pomerium* (Gyümölcsös kert) megírásának. A mű címe arra utal, hogy „miképpen a gyümölcsösben különböző nemű termőfák, gyümölcsök és virágok vannak, úgy ebben a munkában is mindennemű és sokféle prédikációk, a tudománynak sokszínű virágai és az isteni titkoknak üdvösséges gyümölcssei találhatók”.

A könyv az egyházi ünnepek sorát követi. Budán kezdte írni, Esztergomban folytatta – 1494-től itt volt házfőnök –, majd Budán fejezte be, ahová 1497-ben visszatért.

Bár életereje lankadni kezdett, hatalmas munkabírása nem tört meg. Újabb

szé, éppúgy e munka folyamán a teológiai bölcsesség mélységeiben rejtőző finom kérdéseket s megokolásokat szent doktorok, gondos elmélyedés után a szeretet lángjával, a lelkek üdvözülésének buzgalmaival rakják egybe.”

A nagy munka három kötete készült el, ám a negyedik írása közben, 1504. január 22-én meghalt. A csonka kötetet tanítványa és rendfőnök utóda, Laskai Osvát fejezte be.

Temesvári Pelbárt egyszerű, világos latin nyelven fejezte ki magát. Irodalomtörténészek kimutatták, hogy „magyarul gondolkodott”, hiszen magyar szavakat is be-beszúrt a szövegbe, és mondatszerkesztésében is tetten érhetők bizonyos „hungarizmusok”.

Szokták „magyar Savonarolának” is mondani Pelbártot, hiszen – ha nem is az olasz hírhedt fanatizmusával – ő is sokat ostromozta a maga korát.

A régi magyar szent királyok nagyságáról elmélkedve megjegyzi például: „Ezek a mostani fejedelmek, nemesek, bárók és rektorok mind lelketlenek. Robotot, taksát csikarnak ki a szegényből, szeretik az ajándékot, az egyházi javakat elragadozzák.” Ezzel szemben például

Szent László a szegényekről gondoskodott és értük harcolt.

Prédikációiba gyakran illeszt anekdotákat, tanító meséket, legendákat és példabeszédeket. Küzdött a hiszékenységgel, a babona ellen, és kikelt a bűbájosok meszterkedései ellen is. (Szepesti Attila)

gigantikus művet tervezett, a *Rosarium Theologiae* (Az isteni tudomány rózsakoszorúja). Célját így összegzi: „Az isteni tudomány aranyos rózsakoszorújának nevezett munka megírásához fogtam hozzá. Amint a föld rejtett erezeiből kiragogyó aranyércet a tűz olvasztja ösz-

A pincében megtalált Biblia

Egyáltalán, hogyan kerül egy Biblia a pincébe – teheti fel a kérdést a címet olvasó, Istenre figyelő ember. S talán valami nagyon érdekes, már-már filmbe illő történetet várnánk a Szentírás pincébe kerülése, vagy éppen az onnan való előkerülése kapcsán. Én magam is szívesen olvasok arról szóló írásokat, évtizedes, vagy akár évszázados történeteket, hogy miként találtak meg egy-egy befalazott Bibliát, vagy hogy egy zsebbe rejtett Biblia hogyan mentette meg valakinek az életét háborús időkben. Most azonban nem ilyen érdekes, de végző soron talán ugyancsak életet mentő Biblia pincében való megtalálásáról tudok beszámolni.

De hogyan is kerül a Biblia egy pincébe? Sajnos nagyon könnyen. Sokaknál, sok-sok családnál nagyon egyszerűen. A bibliaolvasó ősöktől örökölt, vagy éppen konfirmációra, házasságkötésre kapott, esetleg az élet mélypontján vásárolt Szentírás olvasatlanul hever egy ideig a polcon, majd más használaton kívüli tárgyhoz hasonlóan kamrába, garázsba, vagy

történetesen a pincébe kerül. Istennek legyen azonban hála, hogy van, amikor a Szentírás e helyekről előkerül, és újra, vagy éppen először kézbe veszik és olvasni kezdik, mert az Úr készít alkalmakat, rendel időket, pillanatokat, hogy a félretett, régen elfeledett Biblia újra előkerüljön, felszínre kerüljön akár a pince mélyéről is.

Több félretett Szentírás előkerülésében, Isten szava újbóli felfedezésében lehetett eszköz Urunk kezében az a kiállítás, amelyet **Millisits Máté** művészettörténész állított össze, és közel húsz kiállítási helyszínt követően Királyhalmecen is bemutatott. A kiállítás a Biblia magyar nyelvű fordításának és vizsolyi kiadásának 425 éves évfordulójára készült, és a Vizsolyi Biblia történetének egy-egy állomását mutatja be. A Királyhalmeci Református Egyházközség felújítás alatt lévő egykori iskolaépületének termében szeptember 18-án szép számban gyűltek össze e kiállítás megnyitóján az érdeklődők. A megnyitón jelen sorok írójának köszöntése után **Varga Szabolcs** orgonajátékkal, majd **Bók Viktória** Reményik Sándornak *A fordító* című versének elmondásával vezette fel Millisits Máté előadását, amelyben a 425 éve magyar nyelven olvasható Biblia, és a későbbi korok bibliafordításainak fontosságára hívta fel a figyelmet.

A kiállítást a Bodrogi Képzőművészeti Fesztivál keretén belül is sokan megtekintették, s nem csak kérdeztek a témában, vagy éppen megállapították az összeállított tablók és kiállított Bibliák szépségét, hanem voltak, akiket a kiállítás elgondolkodtatott és Isten élő igéje felé mozdított – merthogy leginkább ez volt a kiállítással a cél.

És itt térek vissza a címben megfogalmazottakhoz. Egy nagyapa a tablókat végigolvasva, s a kiállított Szentírásokat lapozva röviden csak annyit mondott vele lévő unokájának: „mi is fel fogjuk hozni a Bibliát a pincéből”. Hisszük, hogy ez megtörtént!

Molnár István

(u. i.: A Te Bibliád hol van?)

Reményik Sándor

A fordító

Károli Gáspár emlékezetének

*Alkotni könnyebb: a szellem szabad,
A képzelet csaponghat szerteszét,
Belekaphat a felhők üstökébe,
Felszánhatja a tenger fenekét,
Virágmaggal eget-földet bevethet,
Törvényre teheti a játszi kedvet,
Zászlóvá a szeszélyt, mely lengve lázad,
S vakmerőn méri Istenhez magát...
Az alkotás, jaj, kísértetbe is visz.
A fordítás, a fordítás – alázat.
Fordítani annyit tesz, mint meghajolni,
Fordítani annyit tesz, mint kötve lenni,
Valaki mást, nagyobbát átkarolva,
Félig őt vinni, félig vele menni.*

*Az, kinek szellemét ma körülálljuk,
A Legnagyobbak fordítója volt,
A Kijelentés ős-betűire
Alázatos nagy gonddal ráhajolt.
Látom: előtte türelem-szövétnek,
Körül a munka nehéz árnyai:
Az Igének keres magyar igéket.
Látom, hogy küzd: az érdes szittya nyelv
Megcsendíti-e Isten szép szavát?
És látom: győz, érdes beszédinek
Szálló századok adnak patinát.
Ó, be nagyon kötve van Jézusához,
Félig ő viszi, félig Jézus őt,
Mígnem Vizsolyban végül megpihennek,
Együtt érve el egy honi tetőt.*

*Amíg mennek, a kemény fordítónak
Tán verejtéke, tán vére is hull,
De türelmén és alázatán által
Az örök Isten beszél – magyarul.*

A Szlovákiai Református Keresztény Egyház Zsinati Tanácsa IX. ülésszakának 4. ülésén, melyre Komáromban, 2015. szeptember 12-én került sor, az alábbi határozatokat hozta:

– Jóváhagyta a 2. és a 3. ülés jegyzőkönyvét.

– Hozzájárult, hogy a Nagyodi Református Egyházközség a 239/1-es parcellaszámmal vezetett 200 négyzetméternyi és 239/2-es parcellaszámmal vezetett 52 négyzetméternyi temetőrészt 10 euró/négyzetméter áron eladhassa a nagyodi önkormányzatnak.

– 2015. szeptember 15-i hatállyal Samuel Knežo segédlelkészt áthelyezi esperesi segédlelkésznek a Nagymihályi Református Egyházmegyébe. Felügyelő lelkipásztora Erika Dékányová esperes.

– A Re-Mi-Dia nonprofit szervezet egyházi szervezetként történő nyilvántartását hatályban tartja, ennek értelmében a szervezet köteles betartani saját alapszabályát és egyházunk törvényeit.

– Megbízta Molnár Sándor zsinati főtanácsost, hogy a Zsinati Tanács következő ülésére készítse el egyházunk egyházfinanszírozási-modelljének javaslatát.

– Állandó érvénnyel elrendelte, hogy – a halál rontása következtében itt maradt lelkészcsaládokkal szemben felelősséget érezve, az özvegyek és árvák támogatását segítve és az együttérzést kifejezendő – azon elhalálozott lelkész vagy nem lelkész házastárs esetében, akinek halála után az özvegy kiskorút vagy nappali tagozaton tanuló (legfeljebb 25 éves korig) árvát nevel, az Egyetemes Egyházban lehessen egy egyszerű adománygyűjtést tartani. Az adománygyűjtést a püspök és a főgondnok javaslatára a Zsinati Tanács rendeli el, ami legfeljebb a meghirdetéstől számított harmadik hónap utolsó napjáig tarthat.

– Hozzájárult, hogy az Alsószőlősi Református Egyházközség elcserélje az 1670-es tulajdonlapon, a 718-as parcellaszámmal vezetett 2892 négyzetméter külterkét az önkormányzat által felajánlott, az 1618-as tulajdonlapon, a 883-as parcellaszámmal vezetett 2892 négyzetméter szántóföldért.

– A Közalap alaptőkéjének terhére jóváhagyta 5000 euró kölcsön folyósítását Antala Éva kisölvedi lelkipásztor számára autóvásárlás céljából, amennyiben a kérelmező vállalja az öt éven

A ZSINATI TANÁCS 4. ÜLÉSÉRŐL

belüli visszafizetést, továbbá hogy a kölcsön törlesztési részlete (havi 92,56 euró) levonódjék a béréből, és a kölcsön összegére kész váltót kiállítani. A kölcsön inflációt kiegyenlítő kamatát a Zsinati Tanács 4,5 százalékban szabta meg.

– Mivel a Szlovák Köztársaság Oktatási Minisztériuma rendeletben szabályozta a középiskolák minimális osztálylétszámát, mely létszám alatt nem folyósítanak állami hozzájárulást, egyházunk a Szlovákiai Egyházak Ökumenikus Tanácsa tagegyházaival közösen kérelmezte kivétel jóváhagyását az egyházi iskolák számára.

A Szlovák Köztársaság Oktatási Minisztériuma levélben válaszolt az Ökumenikus Tanács és egyházunk beadványára, melyben leírja, hogy egyedi esetekben az egyházi és magániskolákban kisebb létszámmal – nappali formában kilenc, külsős tanrendben öt diákkal – is lehet osztályt indítani.

A Zsinati Tanács a válaszlevél tartalmát tudomásul vette. De annak érdekében, hogy a minimális diáklétszámot meghatározó rendelet ne vonatkozzék azon egyházi iskolákra, amelyek nemzetiségi kisebbség nyelvén oktatnak, törvénymódosítást indítványozott, valamint a döntésig mentességet kért a minimális osztálylétszámok meghatározását előíró rendelet alól.

– Utólagosan jóváhagyta, hogy egyházunk Miroslav Varga petőszinyei helyettes lelkipásztor munkaviszonyát (saját kérésére) 2015. augusztus 31-i hatállyal megszüntesse.

– A Közalap alaptőkéjének terhére jóváhagyta 5000 euró kölcsön folyósítását Kraus Viktor esperes számára autóvásárlásra, amennyiben a kérelmező vállalja az öt éven belüli visszafizetést, továbbá hogy a kölcsön törlesztési részlete (havi 92,56 euró) levonódjék a béréből, és a kölcsön összegére kész váltót kiállítani. A kölcsön inflációt kiegyenlítő kamatát a Zsinati Tanács 4,5 százalékban szabta meg.

– Tudomásul vette, hogy Kraus Viktor, az Ungi Református Egyházmegye esperese 2015. május 15-i hatállyal az Iskei Református Egyházközség helyettes lelkészévé Egri Gergő lelkipásztort jelölte ki.

– Jóváhagyólag tudomásul vette, hogy az Abaúj-tornai Református Egyházmegye közgyűlése 2015. május 31-én tartott ülésén jóváhagyta a második lelké-

szi állás kialakítását a Rozsnyói Református Egyházközségben.

– Nem járult hozzá, hogy a Pelsőci Református Egyházközség elcserélje a 2716-os tulajdonlapon, 1191-es parcellaszám alatt vezetett 533 négyzetméter belterületét a 4165-ös tulajdonlapon, 764-es parcellaszám alatt nyilvántartott 1038 négyzetméteres szántóföldért, mivel az egyházközség tulajdonában lévő ingatlanért aránytalanul alacsony értékű ingatlant kínáltak fel.

– Jóváhagyta az I. és a II. lelkészképesítő vizsga eredményeit. 2015. szeptember 10-én Hosszú Rita, Pavol Jašo, Kovács Nikolett, Marci Márió, Takács Klaudia és Veszeloyszky Angelika szerzett segédlelkészi képesítést. 2015. szeptember 11-én, a II. lelkészképesítő vizsgán a következő segédlelkészek vizsgáztak: Bók György, Böszörményi Tamás, Csobolyó Eszter, Dobai-Egyeg Kamilia, Varga Zsuzsanna és Vargha Balázs, így számukra érvényesítette a teljes lelkészi képesítésüket.

– Tudomásul vette, hogy Haris Szilárdot a Szlovákiai Református Keresztény Egyház Diakóniai Központja fogja alkalmazni, ezért őt október 1-jei hatállyal kirendeli segédlelkészi szolgálatra egyházunk Diakóniai Központjába. Felügyelő lelkipásztora Fazekas László püspök.

– 2015. október 1-jei hatállyal segédlelkészként alkalmazza Marci Máriót, egyúttal kirendeli őt segédlelkészi szolgálatra a Komáromi Református Egyházközségbe. Felügyelő lelkipásztora Fazekas László püspök.

– 2015. október 1-jei hatállyal segédlelkészként alkalmazza Veszeloyszky Angelikát, egyúttal kirendeli őt segédlelkészi szolgálatra a Komáromi Református Egyházközségbe. Felügyelő lelkipásztora Fazekas Zsuzsanna lelkipásztor.

– 2015. október 1-jei hatállyal segédlelkészként alkalmazza Takács Klaudiát, egyúttal kirendeli őt segédlelkészi szolgálatra a Komáromi Református Egyházközségbe. Felügyelő lelkipásztora Fazekas Zsuzsanna lelkipásztor.

– 2015. október 1-jei hatállyal segédlelkészként alkalmazza Hosszú Ritát, egyúttal kirendeli őt segédlelkészi szolgálatra a Nagykaposi Református Egyházközségbe. Felügyelő lelkipásztora Pándy Árpád lelkipásztor.

(Folytatás a 12. oldalon)

(Befejezés a 11. oldalról)

– 2015. október 1-jei hatállyal segédlelkészként alkalmazza Pavol Jašót, egyúttal kirendeli őt segédlelkészi szolgálatra az Ondava-hernádi Református Egyházmegyébe. Felügyelő lelkipásztora Juraj Brecko esperes.

– 2015. október 1-jei hatállyal – összhangban a lelkészi szolgálatról szóló 1/2005-ös számú törvény 23. §-ával – segédlelkészként alkalmazza Peter Korpát, egyúttal kirendeli őt segédlelkészi szolgálatra a Sárosmezői Református Egyházközségbe. Felügyelő lelkipásztora Danuška Hudáková lelkipásztor. Amennyiben Peter Korpa 2017. szeptember 30-ig nem abszolválja az egyetem záróvizsgáját, elveszíti segédlelkészi kirendeltségét.

– 2015. október 1-jei hatállyal Lőrinc Gábor nagykaposi segédlelkészt áthelyezi segédlelkészi szolgálatra a Pozsonyi Református Egyházmegyébe. Felügyelő lelkipásztora Somogyi Alfréd esperes.

– 2015. október 1-jei hatállyal Molnár Viktor tornaljai segédlelkészt áthelyezi segédlelkészi szolgálatra a Gömörhorkai Református Egyházközségbe. Felügyelő lelkipásztora Szaszák Malvin lelkipásztor.

(Befejezés a 4. oldalról)

osztály támogatásával már beindult, s nagy öröm, hogy több gyülekezetben is visszhangra talált.

TÓTH ZSUZSANNA

1985. május 7-én született, Rimaszombatban, egy református család második gyermekeként. Gyermekezeit a Vályvölgyén töltötte. A tornaljai általános iskola befejezése után a losonci Pedagógiai és Szociális Akadémián érettségizett, majd a komáromi Selye János Egyetem Pedagógiai Karára nyert felvételt, magyar nyelv és irodalom–katechetika szakpárosítással. 2008-ban a Diakonisches Werk ösztöndíjasaként egy évet töltött a németországi Halle an der Salle városában, a Luther Márton Egyetem Teológiai Karán. Komáromban otthonra talált a református gyülekezetben. Az egyetem befejezése után hitoktatóként tevékenykedett, és jelentkezett a Selye János Egyetem Református Teológiai Karának doktorandusz képzésére, a Gyakorlati Teológiai Tanszéken. Témavezetője, Kocsev Miklós, nagyban segítette munkáját hozzáértők ajánlásával, és a szak-

A ZSINATI TANÁCS 4. ÜLÉSÉRŐL

– 2015. október 1-jei hatállyal Böszörményi Tamás lelkipásztort áthelyezi helyettes lelkészi szolgálatra a Nagykövendi Református Egyházközségbe.

– 2015. október 1-jei hatállyal Farkas István lelkipásztort áthelyezi beosztott lelkészi szolgálatra a Hanvai Református Egyházközségbe.

– 2015. október 1-jei hatállyal Pohóczky Béla lelkipásztort áthelyezi beosztott lelkészi szolgálatra a Simonyi-Feledi Társult Református Egyházközségbe.

– 2015. október 1-jei hatállyal Mária Géciová lévitát áthelyezi lévitának a Nagymihályi Református Egyházmegyébe.

– 2015. október 1-jei hatállyal Tóth Zsuzsanna lévita közvetlen felettesévé ideiglenesen Nagy Ákos Róbert esperest jelölte ki.

– Tömösközi Ferenc kérelmének – aki nem mint katechéta, hanem mint levéltáros szeretne elhelyezkedni – nem tud eleget tenni.

– Palsó Attila zsinati tanácsos javaslatára kezdeményezi, hogy a 2017-es reformációs megemlékezések kapcsán a református gályarab prédikátorok tisz-

teletére egyházunk helyezzen el egy magyar nyelvű emléktáblát a berencsi várban.

– Tudomásul vette Géresi Róbert püspökhelyettes beszámolóját a kárpátaljai testvéreknek gyűjtött támogatás felhasználásának jelenlegi állásáról és kifejezte köszönetét mindazon személyeknek, akik segédkeztek a gyűjtésben befolyt támogatás célba juttatásában.

A Zsinati Tanács továbbra is egyházunk Diakóniai Központjának igazgatóját, Ibos Henriettet bízta meg, hogy a megkezdett munkát – a kárpátaljai testvéreinkkel egyeztetve – folytassa. A Zsinati Tanács fontosnak tartja, hogy az eddigi segélyekről a Diakóniai Központ által kidolgozott ívek segítségével az elszámolás mihamarabb megtörténjen, valamint felhatalmazta a Diakóniai Központot, hogy saját felületein hozza nyilvánosságra a támogatás részletes felhasználását.

– Megbízta Géresi Róbert püspökhelytestet, hogy a migránskérdésben dolgozzon ki egy állásfoglalást, és azt terjessze a Zsinati Tanács elé.

Doktoravatás volt az SJE RTK-n A komáromi teológia hét újabb doktora

irodalom keresésében egyaránt. Disszertációjának címe: *A cigánymisszió didaktikai keretei*, alcíme: *A Szlovákiai Református Keresztény Egyház Cigánymissziójának nehézségei és lehetőségei egy sajátos szempontrendszer alapján*. A disz-

szertáció négy nagy fejezetre tagolódik: motivációs, értelmezési, viszonyulási és terápiás szintre. A munka a pedagógiai

didaktika kínálta meglátásokat igyekszik a gyakorlati teológia által adott keretbe foglalni. Egyfajta rendszert látat, mely a felvidéki cigányság közelebbi megismerését tűzte ki célul, nem csupán holisztikus elméleti keretet adva, hanem tapasztalatból fakadó, egyfajta módszertant kínál az SZRKE területén a cigánysággal foglalkozni kívánók számára. A disszertáció foglalkozik a cigánymisszió bibliai alapvetésével úgy, mint a tanítványság missziói alapokon nyugvó értelmezésével, az előítéletességgel, stratégia-akkal, és konkrét helyzetekkel, helyszíne-ekkel, módszerekkel.

Tóth Zsuzsanna a doktori képzés alatt szerzett elméleti ismereteinek rendkívül nagy gyakorlati hasznát látja a Református Cigánymisszió igazgatójaként végzett szolgálatában. Illetve fontosnak érzi a munka hasznosságát, ezért a Bethlen Gábor Alap támogatásával elkészíthetett a dolgozat rövidített, a gyülekezetek számára átalakított kézikönyv változata, mely kiadvány 2015 őszén a nyomdába is került.

A rimaszécsi református gyülekezet idén első alkalommal szervezett napközi gyermektábor, ami július 13-a és 17-e közt zajlott. A gyermekek megismerhették Eszter királyné történetét. A táborba a szomszédos Zádorházáról, Nemesradnótról, illetve Csízből is érkeztek gyermekek, összesen harmincketten.

A KOEN által kidolgozott tábori lecke mellett a szervezők igyekeztek minden napra érdekes programokat biztosítani. Volt éneklés, aranymondás-tanulás, rengeteg ügyességi és csoportjáték, sőt még vízeslufi-bajnokság is. Az átélt élménye-

Eszter királynő példájából tanultak Gyermektábor volt Padányban

Isten kegyelméből ismét megszervezhettük a nyári napközi tábor a Padánybögellői társégyszékházban, amelyre 2015. július 28-a és augusztus 3-a között került sor. A táborban ötven gyermek vett részt, az óvodás korúaktól a tíz évesekig. Ellátogatott hozzánk Magyarországról **Pályi Péter**, kisoroszi lelkipásztor és kedves felesége, **Pályiné Kiss Magdolna**.

Áhítattal kezdődött a nap. Hétfőn **Varga László** lakszakállasi lelkipásztor köszöntötte a gyermekeket. Kedden **Szenicziné Varga Csilla**, helybeli lelkipásztor beszélt a siketnéma meggyógyításáról.

Családi napot tartottak Gömörben Egy egyházmegye emlékezetes napja

Szeptember 5-én negyedik alkalommal szervezték meg a családi napot a gömöri egyházmegyében, aminek a nagybalogi gyülekezet adott otthont, vállalva az ezzel járó munkát.

Az alkalom közös dicsőítéssel kezdődött a lelkészzenekar vezetésével, majd az egyházmegye esperese, **Nagy Ákos Róbert** köszöntötte a résztvevőket. Ezt követően **Szuhay György**, kulcsodi lelkipásztor hirdette Isten igéjét az *1Móz 2,15–17* alapján, valamint **Bihari Zsófia**, a Tompa Mihály Református Gimnázium tanulója tett bizonyosságot.

A családi napon egyházunk püspöke, **Fazekas László**, **Csúry István**, királyhágómelléki püspök, **Demeter Zoltán**, országgyűlési képviselő, valamint **Bitay Levente**, kassai konzul is tiszteletét tette.

Idén sem maradt el a főzőverseny, melyre tizenhét gyülekezet nevezett be. A zsűri döntése alapján a nemesradnótiak az első, a gömörhorkaiak a második, a balogiványi gyülekezet pedig a harmadik hellyel térhetett haza. Az érdeklődők egy kiállítást is megtekinthettek, mely az egyházmegye egyes gyülekezeteinek életét és

Öt napon át táboroztak GYÜLEKEZETI TÁBOR RIMASZÉCSEN

ket pedig még gazdagította, hogy a rimaszombati kutyás rendőrök is ellátogattak a táborba, hogy egy bemutató erejéig bepillantást engedjenek különleges szolgálatukba. A gyermekek számára talán ez a nap volt a legemlékezetesebb. De nem csak a rendőrök miatt, hanem azért is, mert délután a Gömöri Református Egyházmege lelkészzenekara is adott egy rövid koncertet, ahol mindenki felszabadultan

énekelhette a táborban megtanult dicsőítő énekeket.

Bár a tábor hétfőtől péntekig tartott, hivatalosan csak vasárnap ért véget egy ünnepi, táborzáró istentisztelet keretében, melyen a gyermekek röviden bemutatták, mi mindenről is tanultak az együtt töltött hét alatt. A templomi alkalom után a gyülekezet szeretetvendégségre invitálta a résztvevőket.

–afá–

történetén keresztül tanított bennünket az Úr: Isten kezében van az életünk és Ő irányítja azt, ha hagyjuk. Délutánonként olyan érdekes programok várták a gyerekeket, mint az íjászkodás, kézműveskedés, sport, túra, valamint vízipisztoly-bajnokság. Az egyik délután ellátogatott hozzánk a Kicsi Hang versenklő együttes is. A nap végén a templomban újra összegyűltünk és énekkel, imádsággal hálát adtunk Urunknak a napért.

Vasárnap táborzáró istentiszteletre került sor, amely alkalmon Pályi Péter, kisoroszi lelkipásztor hirdette Isten igéjét. Hála a szívünk: az Urat illeti a dicsőség, mert az Ő kegyelméből valósult meg a tábor és hangzott az örömhír.

Skarba Adrianna

mint **Badin Ádám** meséjét nézhették és hallgathatták meg.

Az alkalmon (az esős idő ellenére is) 446-an vettek részt, hogy együtt, testvéri közösségben, mint egy nagy család, Isten közelségében töltsenek el egy napot. Köszönet érte a nagybalogi református gyüle-

eseményeit mutatta be. Újdonság volt a sétavonat, mellyel Nagybalog utcáit lehetett bejárni és az asztalitenisz-bajnok-

ság is, ahol **Jeriga András**, a rimaszécsi gyülekezet tagja szerezte meg az aranyérmet. A gyermekek kézműveskedés mellett a Palánta Misszió bábelőadását, vala-

lekezetnek, a szervezőknek, a résztvevőknek, de elsősorban a mindenható Istennek!

Abaházi Fejes Ágnes

Szeptember 6-án ünnepi istentiszteletre gyűlt össze a körtvélyesi templomba a helybeli, valamint a szomszédos gyülekezetek templomos népe.

Az ünnepi alkalom hármast célt szolgált: egyrészt a hívek találkozhattak egykori lelkészükkel, **Rákay Sándor** nyugalmazott lelképásztorral, s köszönthették Öt nyolcvanadik életéve alakalmából. Másrészt sor került az általa adományozott emléktábla leleplezésére is, mellyel az 1560-tól a gyülekezetben szolgált lelképásztoroknak kívánt emléket állítani. Végül pedig az ünnepség keretében került sor a község önkormányzata által **Rákay Sándornak** és feleségének, **dr. Rákay Annának** adományozott díszpolgári cím átadására is.

Aki figyelmeztet az ígére, jót nyer Az ungi egyházmegye kórustalálkozójáról

A találkozó hét énekkar és egy citerazenekar részvételével zajlott szeptember 6-án a nagykaposi református templomban. Isten ígétét **Lőrincz Gábor** segédlelkész olvasta és kérte Isten áldását a kórustalálkozóra. A kórustalálkozó háziasszonya **Híres Katalin** volt.

Már amikor a kezdő éneket, a 150. zsoltárt kísérte **Barkó Zsuzsa**, a nagykaposi gyülekezet kántora, lehetett érezni, hogy ez egy erős kórustalálkozó lesz. Elsőként a nagykaposi Apáti Miklós vegyes kar szolgált Barkó Zsuzsa vezetésével. Éneküket **Barkó Levente** furulyán, **Kondás István** és **Lőrincz Gábor** gitáron kísérte. Gond nélkül megbirkóztak a 47. zsoltár igényes ritmusával, majd gospel kórossá alakultak csodás szólistákkal, végül a nehezen megtanulható énekbeszéd módján énekeltek a 226. dicsőítet a Fabotó citerazenekar kíséretével. A zenekart **Boczán Ferenc** vezeti. A vendégként meghívott örösi kórus különleges, az Úrtól nyert képessége, hogy tudnak lágyan, puhán énekelve is erőt sugározni, simogatni. Spirituáléval, dicsőítő énekkel, Túrmezei Erzsébet verssel erősítették a hitünket. A bátyui-újvátyui református gyülekezet kórusa **Ember Orsolya** vezetésével a kárpátaljai beregi egyházmegyéből vett részt a kórustalálkozón. Mindig igényes, szép műsorral jönnek. Éneküket gitár, hegedű és zongora kísérte. Az utolsó két művet a Cantabile kórossal együtt adták elő. Szép volt, hiteles, pontos, megérintő. A Cantabile kórus főként fiatalokból áll. Méltán lehetnek büszkéek arra, hogy 2011-ben Galántán a XV. Kodály Napokon aranykoszorús mi-

Ünnepi istentisztelet Körtvélyesen Hármas célból voltak együtt

Az istentiszteletre egybegyűlteket előbb **Molnár János** helybeli lelképásztor köszöntötte, majd pedig **Varga Zoltán** lelkész főjegyző tolmácsolta mind a maga, mind pedig Orémus Zoltán esperes jókívánságait a gyülekezetnek írt levél felolvasásával. Az ígét a helybeli lelkész hirdette a **Neh 4, 11–12a** alapján, emlékezve

a körtvélyesi gyülekezet történelmének arra a hetven esztendőnyi szakaszára, amikor sem lelkész, sem tanítót nem tarthattott a helyi közösség, de a császári engedély megadása után néhány héttel már lelkész hívott, s épített parókiát, templomot, iskolát három év alatt, szinte a romokból.

A gyülekezet ajándékát **Pogány Attila** gondnok és **Tamás Károly** gondnokhelyettes adták át egykori lelképásztoruknak. Az emléktábla leleplezése és a díszpolgári cím átadása után **Pogány Tünde** tanárnő, valamint **Korcsmáros Ágnes** egyetemi hallgató szavalata emelte az alkalom méltóságát. Az ünnepség szeretetvendégséggel zárult, melyet a gyülekezet tagjai készítették el nagy szeretettel.

Molnár János

Utolsó éneküket a Búzavirág dalkörrel kiegészülve énekeltek, akik egyházi műveket, hazafias énekeket és népdalokat is énekelnek. A kórustalálkozóra a kortárs magyar és külföldi egyházzenei irodalomból válogattak. A dalkört itt is Vass István kísérte, a szótól **Tóth Ilona** énekelte.

Végül az eszenyi Immanuel kórus tett bizonyosságot a kárpátaljai ungi egyházmegyéből **Berger Tímea** vezetésével. A tizenkét ifjú hölgyből álló énekkar gyönyörű tisztán énekelte, énekükkel aktuális üzenetet énekeltek: a világról, ahol nincs háború.

A kórusokat **Bodnár Noémi** egyházzenei asszisztens értékelte és biztatta, majd

Balla Sarolta egyházzenei tanácsstaggal átadták az emléklapokat. **Kraus Viktor** esperes mondott köszönetet az alkalomért Istennek és a szervezőknek, résztvevőknek.

—bn—

Mi Atyánk című versével kedveskedett nekünk, melyet **Illés Gabriella** mondott el, a kórus vezetője a klasszikus egyházi kórusirodalom legszebb műveiből válogatott. Az énekkart **Vass István** kántor kísérte.

Hálaadó alkalom a javakért Szüreti délutánt tartottak Csicsón

Szüreti délután volt Csicsón szeptember 12-én, mely rendezvénynek az volt a célja, hogy hálát adjunk Istennek a szőlő és a bor áldásaiért, valamint hogy közösen elkészítsük a következő év úrvacsoráinak a borát.

A szüreti délután áhitattal kezdődött a templomban, ahol ígét hirdetett **Lévai Attila**, csicsói lelképásztor. Ezután az érdeklődők kipróbálhatták a préselést, megkövethették a mustot. A délután szeretetvendégséggel volt egybekötve és kötetlen be-

szélgetéssel zárult. Egy kellemes nap részesei lehettünk, miközben a finom szőlő, must és borok Isten gazdag áldását hirdették.

Jóságos Atyánk! Te hozod fel a kelő napot, mely növekedést adott, aranyszínűvé érlelte a szőlőtőke termését. A Te munkád eredménye, hogy édes nedűt préselhettünk. Tudjuk és köszönjük, hogy meg nem szűnő szeretetednek részeseivé teszel minket.

—csi—

A gömöri egyházmegye immáron 14. alkalommal rendezte meg a megyében működő kórusok találkozóját. Az alkalomra szeptember 19-én került sor a gömörhorkai református templomban – kilenc kórus részvételével.

A gyülekezet nevében **Balázs Sándor** gondnokhelyettes üdvözölte a megjeleneket, majd a gyermekek köszöntötték a jelenlévőket.

Az ígét **Szaszák Malvin** hirdette a *Zsolt 96,1a* alapján: „Énekeljete új éneket az Úrnak!” A lelkész kitért arra, hogy kinek szívében van a hit drága kincse, felelőssége és küldetése, hogy világosságul legyen mások számára. A keresztyén Európában Krisztus követőjeként kell élnünk.

VII. templomkerti napok Felsőpatonyban A zord idő ellenére is sokan voltak

Szeptember 5-én és 6-án került sor a felsőpatonyi egyházközség templomkerti napjaira. A zordabb időjárás miatt az előző alkalmakhoz képest most valamivel kevesebben, kb. száznegyvenen vettünk részt a százhetven tagot számláló gyülekezetből.

Az alkalom a gondos szervezést követően **Vámos Béla** lelkész gondolataival vette kezdetét, aki hangsúlyozta, hogy a missziós alkalom mikrofonja mögé most is olyan személyek állnak, akik akár mélyről jönnek, akár egy átlagos életből, egyben közösek: az életük Jézus Krisztus szabadítását hirdeti. Ezután az Alistáli Református Egyházközség ifjúsági zenekara következett **Oros Márta** vezetésével, akik a kinyomtatott szövegek segítségével végig bevonták a jelenlévőket az éneklésbe. A dicsőítést **Esztergályos István**, pozsonyi vállalkozó biznyságtétele követte: *Reiki és Krisztus* címmel. A Margaréta népdalkör dalsokrát követően Vámos Bé-

Kórustalálkozó a gömöri egyházmegyében Gömörhorka volt a vendéglátó

Ma sok mindent másként teszünk és más formában, de ez a szolgálat is ugyanúgy kedves a Mindenható Isten előtt. Az igehirdetés után **Tömöl Gabriella** játszott egy csodálatos orgonaművet, amit a kórusok biznyságtételei, énekei követtek.

Ezután az egyházzenei osztály küldötte, **Szarvas Erzsébet** köszöntötte a megjelenteket és „értékelte” a kórusokat, majd **Máté László** karnagy vezényletével közös éneklésre került sor. A kórustagok együtt énekeltek *Az Úr a pásztorom* című kántont.

Az istentisztelet a nemzeti imánkkal ért véget. Az ünnepség a helyi kultúrházban folytatódott szeretetvendégséggel, ahol az asztali áldást **Nagy Ákos Róbert** esperes mondta el, aki méltatta a kórusok teljesítményét és kívánt számukra további sikeres szolgálatokat.

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik anyagilag, munkájukkal és imáikkal hozzájárultak ennek a találkozásnak a sikeres megszervezéséhez. Istené legyen mindezért a dicsőség!

Kardos Károly

tusnak. Ezt követően lett a fegyház bibliaóráinak zenei vezetője. Azóta hirdeti a jó hírt – most már a börtön falain kívül is. (Életről dokumentumfilm is készült *Börtön után szabadon* címmel.) **Tóth Zoltán**nak, a pozsonyi MSEJK Evangéliumi Kiadó munkatársának köszönhetően az érdeklődők rendelkezésére állt egy könyvsátor,

Szabó Katalin és Sidó Izabella pedig a gyerekekkel foglalkoztak. A szeretetvendégségről a gyülekezet, valamint önkéntes katolikus testvérek is gondoskodtak. Vasárnap egy rendhagyó istentisztelet keretében, az igehirdetést követően az esztergomi Malom Művészeti Műhely Egyesület alapítójának: **Rózsár Brigitta** zongora- és orgonaművész, esztergomi okleveles kántornak a koncertjére, valamint **Villányi Zsolt** *Vivódásaim* című könyvének bemutatójára került sor. A gyülekezet presbitériuma egy gyűlésen értékelte az alkalmat és adott hálát Istennek a missziós lehetőségért.

Vámos Béla

vesz részt, akik emberséges hozzáállásukért, önzetlen szolgálatukért nagy köszönetet érdemelnek.

A Diakóniai Központ minden szeretet-szolgálatban tevékenykedő, vagy munkálkodni akaró iránt nagy felelősséget érez. Ebből adódóan folyamatosan keressük azt az alkalmazható stratégiát, melynek segítségével megerősíthető és támogatható ez a szolgálat. Hisszük, hogy az Úr segítségével mindez sikerülhet.

Minden hétfő este 21.00 órakor együtt fohászkodunk egyházunk diakóniai szolgálatáért és imádságban kérjük megtartó Urunk útmutatását és áldását. Ehhez az imaközösséghez szeretettel hívunk és várunk minden kedves csatlakozni vágyót!

Ibos Henriett

la lelkipásztor evangelizációs igeszolgálatát a *Jn 8,36* alapján hallgathatták meg az egybegyűltek: „Ha tehát a Fiú megszabadít titeket, valóban szabadok lesztek”.

Boros Lajos

Az ifjúsági zenekar újbóli szolgálatát követően a nap főelőadójaként **Boros Lajos** osztotta meg mély és világos biznyságtételét, aki 20 évig volt a váci börtön lakója. Ott azonban átadta az életét Jézus Krisztusnak.

Közlemény és felhívás

A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Diakóniai Központja által megszervezett gyülekezeti és egyházmegyei szintű diakóniai és missziós munkát érintő kérdőívek kiértékelése megtörtént. A felmérés célja az volt, hogy megvizsgálja az egyes gyülekezetek valós állapotát, véleményét és hozzáállását a diakóniai szolgálatot illetően.

A megvalósult felmérésbe nyolc egyházmegye 112 gyülekezete kapcsolódott be. Ezúton is szeretnénk megköszönni minden résztvevőnek, hogy válaszaikkal, visszajelzéseikkel segítettek meghatározni egyházunk diakóniai és missziói szolgálatának irányvonalát. A pozsonyi és a barsi egyházmegye gyülekezetei száz százalékos részvételi aránnyal járultak ehhez hozzá.

A felmérés eredményeivel kapcsolatos részletes információk megtalálhatóak lesznek a Diakóniai Központ honlapján, valamint az egyes egyházmegyek írott formában is kézhez kapják.

A kiértékelés elsősorban a következő szükségletekre mutatott rá:

A szeretetszolgálattal kapcsolatos 1/2003-as egyházi törvény megváltoztatására van igény, ami a presbiterek, lelkipásztorok, önkéntesek diakóniai képzését/továbbképzését illeti.

Intenzívebb kapcsolattartást várnak a gyülekezetek a Diakóniai Központ munkatársaival, valamint a gyülekezeti diakónia fejlesztésének a felkarolását. A felmérés szerint a gyülekezetek diakóniai és missziós tevékenységeiben 279 önkéntes

Tanévnyitó. Fazekas László püspök augusztus 29-én részt vett és beszédet mondott a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége által a gútai Nagybaldogasszony római katolikus templomban szervezett országos tanévnyitó ünnepségen.

Testvérkerületi látogatás. Szeptember 4-e és 6-a közt a gömői egyházmegye területén fogadta Egyetemes Egyházunk legfelsőbb vezetősége, a gömői és az Abaúj-tornai egyházmegye vezetősége a királyhágómelléki testvérkerületünk tízfős küldöttségét, akik Csúry István püspök vezetésével érkeztek. Szeptember 4-én részt vettek közösen a gömői egyházmegye családi napján, majd megtekintettek néhány értékes műemlék templomot. Vasárnap a delegáció lelkes tagjai gyülekezetekben istentiszteleteken szolgáltak.

Lelkészképesítő vizsgák. Szeptember 10-én és 11-én zajlottak Komáromban az I. és a II. lelkészképesítő vizsgák.

Tanácskozás. Szeptember 12-én Komáromban megtartotta 4. ülését a Zsinati Tanács.

Ifjúsági találkozó. Szeptember 12-én Hatfán zajlott a II. Keresztény Ifjúsági Találkozó, amelyet a három történelmi egyház (református, római katolikus és görög katolikus) szervezett meg közösen. A fiatalokkal foglalkozott a Döbrentey Ildikó-Levente Péter házaspár és

Diplomaosztó a Selye János Egyetemen

A Selye János Egyetem Református Teológiai Karán június 21-én volt a diplomaosztó, ahol a következő teológusok vehették át magiszteri oklevelüket: **Antal Tünde** (Brassó), **Demjén István** (Székesfehérvár), **Kovács Galgóczy Nikolett** (Ungmogyorós), **Lénárt Tibor** (Monor), **Marci Márió** (Bodrogszerdahely), **Rigó Máté Adrián** (Miskolc), **Simon Norbert** (Budapest), **Takács Klaudia** (Negyed), **Veszeloyszky Angelika** (Apácaszakállas).

A missziológia, diakónia és szociális gondoskodás szakon baccalaureátusi diplomát kapott **Vida Andrea**, **Bartolás Anita**, **Kocsis Tímea**, **Kovács Brigitta**, **Kuicsik Simcsik Laura**, **Molnár Zsuzsanna** és **Sima Lengyel Veronika**.

2014. augusztus 28-án sikeres doktori vizsgát tett: **Rákos Loránt** (*Református jogteológia különös részének következtetésrendszere*), **Süll Kinga** (*Az*

a miskolci Vissza a világba ifjúsági irodai munkatársa, Zsádon Zsuzsa is.

Lelkészkonferencia. Fazekas László püspök Palcsó Attila külügyi tanácsossal szeptember 16-án a Szlovákiai Evangélikus Egyház generális püspökének meghívására Nagyszombatban lelkészkonferencián vett részt, amelynek egyik fontos pontja a politikai pártok képviselőivel való találkozó volt egy pódiumbeszélgetés alkalmával. A beszélgetés témája az egyházak finanszírozása és a migránshelyzet volt. A beszélgetésen részt vett Ján Figel, a szlovák parlament alelnöke is.

Menet az életért. Szeptember 20-án Ján Semjan püspökhelyettes képviselte egyházunkat a római katolikus egyház által Kassán szervezett Nemzeti menet az életért elnevezésű felvonuláson.

Ökumenikus koncert. Szeptember 20-án a NAPS (Naše aktivita pre Slovensko) XI. ökumenikus koncertjén ott volt a Firesz Cantate Domino kórusa is. Az alkalom végén – amelynek a Pozsonyi Szlovák Filharmónia adott otthont –, egyházunk püspöke magyar nyelven mondott áldást.

Rektorbeiktatás. Géresi Róbert püspökhelyettes részt vett a rendkívül gyors fejlődést mutató Eperjesi Egyetem tanévnyitóján szeptember 23-án, amikor is Kónya Pétert nevezték ki az egyetem rektorává.

egyház megújulása – különös tekintettel az ének és zene vonatkozásában az SZRKE-ben), **Szilágyi-Sándor Gabriella** (*Bibliai etika a katechézisben*), **Tóth Zsuzsanna** (*A cigánymisszió didaktikai keretei az SZRKE Cigánymissziójának nehézségei és lehetőségei egy sajátos szempontrendszer alapján*), valamint 2015. február 28-án **Nemes Csaba** (*Ezer év több ezer éves kérdése*) és **Szetey Szabolcs** (*Adatok a magyar református prédikációs gyakorlat újraértékelésében*), ezért átvehették doktori oklevelüket és jogosultak lettek a teológiai tudományok doktora (PhD) címre. 2015. június 18-án az Egyháztörténeti tanszéken sikeresen megvédte *A történelmi barsi egyházmegye gyülekezetei a XVII. század közepétől a XIX. század második feléig* című rigorózus disszertációját **Erdélyi Zoltán**, aki ezáltal jogosult lett a teológia doktora (ThDr.) címre. Az ünnepélyes diplomaosztón ő is átvette doktori oklevelét.

—öe—

Lelkészgyesületi találkozó. Szeptember 22-én és 23-án Komáromban fogadta Fazekas László püspök a Szlovákiai Magyar Református Lelkészgyesület tagjait, akik missziói napra érkeztek a pozsonyi és a komáromi egyházmegye területére. Este a gyülekezetekben igehirdetési szolgálatot végeztek, majd a második napon lelkészgyesületi gyűlésre került sor. Az alkalomnak németországi vendégei is voltak, éspe-dig az anhalti egyházkerület lelkészgyesületének képviselői, akik a testvérkapcsolat elmélyítése miatt érkeztek.

A Pátria rádió református műsorai:

November 1-jén, 7.05-kor Molnár Elemér királyhalmeci lelkipásztor a feltámasztó és ítélő Fiúról szól igehirdetésében.

November 15-én, 7.05-kor Blánárné Pituk Gabriella kisgéresi lelkipásztor a Jézusról tanúskodó cselekedetek üzenetét bontja ki a hallgatók számára.

December 6-án, Szabóné Tok Tünde dunaszerdahelyi beosztott lelkipásztor az ünnepi várakozásról szól.

A Világosság másnapi (hétfői) ismétlésének kezdési időpontja: 13.05.

(A műsor a közvetítést követő naptól meghallgatható a Sola rádió honlapján is: <http://refradio.eu/radio/sola/>)

Szerkesztő-műsorvezető: Iski Ibolya

KÁLVINISTA SZEMLE

A Szlovákiai Református Keresztény Egyház hivatalos lapja. A kiadó címe: Jókai u. 34., 945 01 Komárno. Cégbejegyzési szám: 00179191 Megjelenik havonta. Főszerkesztő: Fazekas László Szerkesztő: Kis Lucia Titkár és lapterjesztő: Kis Lucia Előfizethető a református lelkesi hivatalokban és a szerkesztőség címén.

Előfizetési díj: egy (kalendáriumi) évre 4,20 euró.

A lapterjesztést a szerkesztőség végzi: 930 10 Dolný Štál (Alistál) 386.

E-mail: ksz@reformata.sk

Telefon: 031/55 90 141 (egyben fax és üzenetrögzítő is)

A kéziratokat nem őrizzük meg, nem küldjük vissza, rövidítésük és szerkesztésük jogát fenntartjuk. A tudósítások teljes terjedelemben megtalálhatóak a www.reformata.sk honlapon.

Nyomdai előkészítés: Kis Lukács Nyomja: Reproffset, Dunaszerdahely ISSN: 1335-7298

Nyilvántartási szám: EV 3628/09